

Willem III en de Watersnood.

(1861—1911.)

Was in den nawinter van 't jaar '61. Februari was in 't land gekomen. En met Februari kwam de dooi „Hoe zal dat afloopen?” vroeg men zich af in de waarden en streken langs en tusschen onze groote rivieren.

Streng was de vorst geweest. Duimen, voeten dik had het ijs in de rivieren gezeten; 't zat er nóg in Maar dat ijs moest weg, wou weg En wat zou 't zijn, als die reuzenmassa's „driftig” werden en door den sterken stroom voortgestuwd met een centenaarszwaarte schokten, bonsden, boekten tegen de doorweekte dijken?

Wat het zijn zou?

't Antwoord was er dra: Een droeve herhaling van de rampen uit vroeger jaren, uit vroeger eeuwen; al de ellende, die er ligt in dat ééne woord: Watersnood! Neen, de bewoners onzer hooge hei- en heuvelstreken kunnen 't zich niet indenken, wat daar omgaat in 't hart van den Betuwschen en Utrechtschen boer; bij den Hollandschen en Zeeuwschen landman, als het ijs is gaan kruien, als de dijkwacht betrokken is, als daar — wanneer 't gevaar dreigend wordt — drie- en meermalen daags bericht komt, per telegraaf, telefoon of renbode van den stand der rivieren en 't wassen of 't vallen van het water.

„Hij hóúdt het nog!” roepen ze elkaar 's morgens toe, als de dijk nog stand hield.

Klokkengelui doet hen verbleeken; telkens luisteren ze, of ze 't doffe gebrom van 't geschut niet hooren, dat het sein zou wezen: Redt u

Op twee plaatsen in Gelderland brak toen de rivierdijk door. In Januari bij Brakel de dijk van de Waal, waardoor de gansche Bommelerwaard onder stroomde. En in Februari bij 't dorp Leeuwen wederom de Waal, waardoor die gansche vruchtbare streek ten zuiden der rivier, dat lachend oord vol bloeiende boomgaarden in de lente, bezaaid met hofsteden, een van onze beste klei-bouwstreken, in een waterplas verkeerde.

Meer dan 20000 Hektaren land, alleen in 't Maas-en-Waalsche, stroomden onder, en de ellende was groot!

't Was en bleef winter. De dooi wisselde af met vorst; kille regen wisselde af met ijzigen hagel; sneeuwstormen gierden over 't water, alsof ze schaterlachten over de vreeselijke verwoesting, die de elementen onder al dat prutswerk der menschen hadden aangericht.

De bevolking verkeerde in bitteren nood.

Vier en dertig menschen zagen zich door 't water achterhaald en verdrinken. Honderden bij honderden stonden van alles ontdaan, soms half gekleed maar, op den dijk, en staarden in vertwijfeling naar de verlaten woningen. 't Was wonder, dat er niet veel méér omkwamen, maar de ellende, die velen moesten verdragen, was weinig minder erg dan de dood.

Zoo werd een meisje gered, die voor haar oogen vader, moeder en verdere naaste betrekkingen in de golven had zien omkomen, en daarna acht lange dagen op het dak harer woning schier zonder voedsel had doorgebracht.

Van alle kanten kwam hulp opdagen.

In dergelijke tijden toont zich, gelukkig! ons volkskarakter op z'n mooist. Als er te helpen valt, wordt er zelden een vergeefsch beroep gedaan op de mildheid en de hulpvaardigheid van het Nederlandsche volk.

En wie kón ook achterblijven, waar de koning zóó voorging!

Reeds was hij in de Bommelerwaard geweest, maar thans ging ook door de andere geteisterde streken de blijde tijding: „De koning komt!”

En Willem III kwam.

In het hartje van den winter verliet hij zijn vorstelijke residentie; begaf zich te midden zijner lijdende onderdanen; baggerde langs doorweekte dijken; liet zich in een ranke boot over den wijden plas voeren, en bracht overal woorden van troost en bemoediging.

Toen zijn hovelingen zich bezorgd toonden, of er voor hem in de geteisterde streek wel een voegzaam verblijf zou te vinden zijn, voegde hij hun toe: „Als die arme menschen op den dijk verblijven moeten, kan ik het óók, als 't noodig is!”

Den directeur van zijn kabinet, die bezorgd wees op de hooge

kosten, die zulk een reis zou medebrengen, waar immers de koning allerminst met ledige handen komen wilde, beantwoordde hij schertsend: „Kom! als 't noodig is, zullen wij ons wel een paar jaar behelpen: die ongelukkigen gaan voor!”

Een ooggetuige verhaalt er van:

„De koning begeeft zich tot aan het uiterste punt van den van-eengescheurden dijk, peilt met het oog den afgrond, laat zich de plaatsen aanwijzen, waar huizen verdwenen zijn, en overziet met weemoedigen blik den wijden plas.

„Arme menschen!” roept hij uit; „worden er hier ook verpleegd?” Op het bevestigend antwoord geeft hij last derwaarts te varen, en weinige minuten later ligt de schuit met den vorstelijken bezoeker aan de bovenramen van een hecht steenen gebouw, dat, eenigszins bezijden den felsten stroom gelegen, de woede van ijs en golven getrotsed heeft. Driehonderd menschen vinden op de bovenvertrekken een tijdelijk onderkomen.”

Dát was een gebeurtenis.

„De koning! De koning!” gaat het van mond tot mond.

En Willem III weet dadelijk den juisten toon te treffen, om met deze eenvoudigen naar de wereld om te gaan. Hij heeft hier een troostend, daar een medelijdend, ginds een monstschertsend woord.

Een oude vrouw spreekt hij gemeenzaam aan als „grootmoeder,” en vraagt, hoe 't gaat. 'n Klein kindje liefkoost hij op den arm der moeder. Een ouden ijzervreter, die al onder Chassé op de Citadel gediend had, spreekt hij moed in 't lijf.

De maatregelen, die genomen waren voor de verzorging der ongelukkigen, worden nauwkeurig door hem nagegaan. Met milde bijdragen in de verplegingskosten gaat de koning zijn volk voor.

En dan gaat het weer verder.

Over de klotsende wateren, in de ranke schuit, temidden der drijvende schotsen.

De gevolgen lieten zich niet wachten.

Waar de vorst zóó vóórging, volgde ons volk hem, en offerde rijkelijk op het altaar der weldadigheid. Aangevuurd door zijn tegenwoordigheid repten zich de autoriteiten dubbel om in alles te voorzien. Een koninklijk lofwoord ontsteekt den ijver!

De wateren keerden straks terug.

Het droge werd weer gezien.

De bevolking keerde terug tot haar woningen en begon met energie te herstellen — geholpen door de groote sommen, die ons volk te harer schadeloosstelling had saamgebracht — wat de vloed verdorven had.

Ook de dijk werd hernieuwd.

En weinige jaren later werd, bij 't dorp Leeuwen, aan de zuidzijde van den nieuwen dijk, een steenen pyramide geplaatst, met de koningskroon op den top, ter herinnering en gedachtenis aan 't kloek bestaan van onzen laatsten Oranjekoning.

Maar 't schoonste eereteeken voor hem is de dankbaarheid van het Nederlandsche volk, dat zelfs in gedachten, Gode zij dank, niet vergeet, wat *Oranje* heeft gedaan!

P. BR.

LETTEREN EN TAAL.

V R A G E N B U S .

Uit *Bilderdijk en Vondel*.

Onze trouwe vraagster M. te K. zendt bij de volgende vragen een briefje, dat bewijst, hoe goed het is, dat we een vragenbus hebben. Hier volgt het bescheid.

UIT BILDERDIJK EN VONDEL.

1. In de Bloemlezing uit *Bilderdijs* gedichten is een vers genaamd: „De Winter.” Eenige regels zou ik gaarne uitgelegd zien:

Het *vochtige teeken*
Der *stortende beken*
Rijst over ons hoofd. (Kan dat?)